

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра ботаніки, дендрології та лісової селекції

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор ННІ ЛіСПГ
Роман ВАСИЛИШИН

“ ” 2025 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри ботаніки,
дендрології та лісової селекції
протокол №10 від “29” травня 2025 р.
Завідувач кафедри

Юрій МАРЧУК

”РОЗГЛЯНУТО ”

Гарант ОП Садово-паркове господарство
Ірина СИДОРЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Формове різноманіття деревних рослин з основами дендропроєктування

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Спеціальність Н З _Садово-паркове господарство

Освітня програма Магістр

Факультет (ННІ) _лісового і садово-паркового господарства

Розробники: доц. Шевчук М.О., к.с.-г.н., доцент, доц. Демченко О.О., к.б.н., доцент
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Опис навчальної дисципліни _____

Формове різноманіття декоративних деревних рослин – дисципліна для майбутніх фахівців садово-паркового господарства, що в подальшій практиці дає можливість спеціалістам, які проектують садово-паркові об'єкти, та інженерно-технічним працівникам, які здійснюють їх будівництво, ретельно вивчити найбільш цікаві для потреб озеленення культивари деревних та кущових видів рослин.

В процесі вивчення дисципліни студенти розглядають основні принципи підбору і поєднання деревних рослин для створення композиційних елементів насаджень. Завдання дисципліни навчити студента підбирати асортимент деревних рослин для створення композиційних елементів зелених насаджень. Після вивчення курсу студенти повинні орієнтуватись у видовому багатстві деревних рослин, знати відношення основних видів до дії різних екологічних факторів, особливості поєднання деревних видів у композиції, грамотно використовувати їх у садово-парковому будівництві.

(до 1000 друкованих знаків)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	Н 3 _Садово-паркове господарство	
Освітня програма	назва	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	240	
Кількість кредитів ECTS	8	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	Екзамен, екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	1,2	1,2
Лекційні заняття	45 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	год.	год.
Лабораторні заняття	45 год.	20 год.
Самостійна робота	150 год.	210год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4, 2 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни „Формове різноманіття деревних рослин з основами дендропроєктування” є узагальнення відомостей про біологічні та декоративні особливості деревних рослин аборигенної та інтродукованої дендрофлори, їх відношення до факторів оточуючого середовища та формування у студента творчого підходу до ландшафтного проектування системи зелених насад насаджень на різних об'єктах. При викладанні дисципліни «Формове різноманіття деревних рослин з основами дендропроєктування» студентам пропонується вивчення найбільш поширених і цікавих культиварів деревних рослин, їх класифікація, теоретичні основи отримання культиварів деревних рослин.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): _ Здатність розв'язувати складні задачі й проблеми у сфері садово-паркового господарства та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

- загальні компетентності (ЗК):** 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.
3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
6. Здатність розробляти та управляти проектами.

спеціальні (фахові) компетентності (СК): _ 9. Здатність контролювати виробничу і проектну діяльність в галузі садово-паркового господарства.

11. Здатність прогнозувати наслідки, знаходити ефективні рішення в плануванні і реалізації проектів з урахуванням наявних обмежень.

12. Здатність організувати роботу команди фахівців, яка пов'язана із плануванням (або відновленням) міських територій, відкритих просторів, об'єктів садово-паркового господарства.

14. Здатність до отримання нових знань та проведення прикладних досліджень в галузі садово-паркового господарства, узагальнення та систематизації отриманої інформації.

Програмні результати навчання (ПРН): _ 1. Обґрунтовувати технологічні процеси інженерної підготовки території, будівництва і утримання об'єктів садово-паркового господарства;

5. Пропонувати та організовувати еколого-біологічні та технологічні заходи створення та утримання об'єктів садово-паркового господарства, природних і культурних ландшафтів;

8. Організовувати роботу колективу виконавців проектів;

9. Презентувати результати виконаних досліджень в галузі садово-паркового господарства фахівцям і нефахівцям;

10. Розробляти проекти об'єктів озеленення, садово-паркового господарства та ландшафтно-архітектури, реставрації та реконструкції об'єктів озеленення, культурної спадщини; проектувати зимові сади в інтер'єрах офісних і житлових будівель, озеленення покрівель, оранжерейні і тепличні комплекси;

11. Проектувати території площ, магістралей і вулиць, пішохідних зон, смуг відведення лінійних об'єктів, зон заміського відпочинку і туризму, лісопарків, територій лікарняних комплексів і курортів, санітарно-захисних зон, меліоративних деревних насаджень, реабілітації порушених ландшафтів техногенних територій;

12. Створювати об'єкти озеленення різного призначення та підбирати комплекс робіт по догляду за рослинами у насадженнях.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тиж ні	усьог о	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Основні принципи проектування систем зелених насаджень													
Тема 1. Дисципліна «Формове різноманіття деревних рослин з основами дендропроєктува ння» – її виникнення, предмет, завдання.			2										
Підбір асортименту деревних рослин для формування композиційних елементів зелених насаджень					2								
Порайонний асортимент деревних рослин України, біологічні особливості деревних рослин							15						15
Тема 2. Основні принципи підбору поєднання деревних			2						2				

РОСЛИН.													
<i>Підбір асортименту деревних рослин для формування композиційних елементів зелених насаджень</i>					2						4		
<i>Проектна документація, нормування зелених насаджень</i>							15						15
Тема 3. ФІЛОГЕНЕТИЧНИЙ, ФІТОЦЕНОТИЧНИЙ ТА ХУДОЖНЬО- ДЕКОРАТИВНИЙ ПРИНЦИПИ ПОЄДНАННЯ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН			2										
<i>Підбір асортименту деревних рослин для формування композиційних елементів зелених насаджень</i>					2						4		
<i>Порайонний асортимент деревних рослин України, екологічні особливості деревних рослин</i>							15						
Тема 4.			2						2				

Особливості підбору асортименту і поєднання деревних рослин при складанні дендропроєктів територій промислових підприємств, санітарно-захисних зон, лісопарків, парків, скверів.													
<i>Підбір асортименту деревних рослин для формування композиційних елементів зелених насаджень</i>					2						4		
Тема 5. Особливості підбору асортименту і поєднання деревних рослин при складанні дендропроєктів територій промислових підприємств, санітарно-захисних зон, лісопарків, парків, скверів			2										15
<i>Натурне</i>					2								

обстеження території ділянки парку, скверу, саду													
Декоративні особливості деревних рослин							15						15
Тема 6. Особливості підбору асортименту і поєднання деревних рослин при складанні дендропроєктів територій промислових підприємств, санітарно-захисних зон, лісопарків, парків, скверів			2										
Проведення інвентаризації деревних рослин ділянки парку, скверу, саду					2								
Тема 7. Принципи створення систем зелених насаджень для міських біогеоценозів			2										
Складання відомості інвентаризації насаджень					2								

об'єкта													
Разом за модулем 1			14		14		60		4		12		60
Модуль 2. Пейзажно-просторова і ландшафтно-планувальна композиція в дендрологічному проектуванні													
Тема 8. Основи композиційного і ландшафтного проектування зелених насаджень			2										
Шляхи підвищення дизайну ландшафтних груп із хвойних на об'єктах ландшафтної архітектури					2								
Декоративні особливості деревних рослин							10						10
Тема 9. Особливості проектування різних типів садово-паркових ландшафтів.			2										
Шляхи підвищення дизайну ландшафтних груп із листяних на об'єктах ландшафтної архітектури					2								
Типи ландшафтів, їх							10						10

<i>особливості</i>													
Тема 10. Швидкість росту деревних рослин. Групи рослин за швидкістю росту			2										
<i>Розробка опорного плану невеликої ділянки парку, скверу, саду</i>					2								
Тема 11. Довговічність дерев і кущів. Основні етапи життєвого циклу деревних рослин для практичного використання			2										
<i>Розробка дендроплану невеликої ділянки парку, скверу, саду, бульвару</i>					2								
<i>Групи рослин за довговічністю, середня та максимальна довговічність деревних рослин</i>							10						10
Тема 12. Фізіономічні типи дерев. Групи фізіономічних типів хвойних			2						2				

дерев.													
Побудова рослинних угруповань з використанням фізіономічних типів хвойних дерев					2						2		
Алелопатичні властивості деревних рослин							10						10
Тема 13. Фізіономічні типи дерев. Листяні тіньові дерева.			2										
Побудова рослинних угруповань з використанням фізіономічних типів листяних тіньових дерев					2						4		
Групи фізіономічних типів деревних рослин							10						10
Тема 14. Фізіономічні типи дерев та кущів. Красивоквітучі дерева. Фізіономічні типи кущів.			2						2				
Побудова рослинних угруповань					2								

використання фізіономічних типів листяних красивокувітучих дерев													
Групи фізіономічних типів деревних рослин							10						10
Тема 15. Класифікація ландшафтних експозицій в ботанічних садах і дендропарках. Особливості проектування різних типів ландшафтних експозицій.			2										
Побудова рослинних угруповань з використанням фізіономічних типів куців.					2								
Разом за модулем 2			16		16		60		4		6		60
Модуль 3. Поняття «культівари» деревних рослин. Їх біологічні, морфологічні та екологічні особливості													
Тема 16. «Формове різноманіття деревних рослин», виникнення, предмет, завдання.			2		1								
Тема 17.			2				10		2				30

Виникнення культиварів деревних рослин.													
Тема 18. Внутрішньовидо- ва мінливість виду. Ієрархія внутрішньовидо- вих систематичних рангів.			2		4						2		
Тема 19. Екологічні фактори та особливості їх дії на культи- вари деревних рослин.			2		4								
Тема 20. Особливості класифікації культиварів деревних рослин.			2										
Тема 21. Культивари деревних рослин з різними формами крон.			2		3		10						30
Тема 22. Культивари деревних рослин з оригінальним гілкуванням крони			3		3		10						30
РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 3.			15		15		30		2		2		90

Усього годин			45		45		150		10		20		210
--------------	--	--	----	--	----	--	-----	--	----	--	----	--	-----

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дисципліна «Формове різноманіття деревних рослин з основами дендропроєктування» – її виникнення, предмет, завдання	2
2	ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПІДБОРУ І ПОЄДНАННЯ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН	2
3	ФІЛОГЕНЕТИЧНИЙ, ФІТОЦЕНОТИЧНИЙ ТА ХУДОЖНЬО-ДЕКОРАТИВНИЙ ПРИНЦИПИ ПОЄДНАННЯ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН	2
4	Особливості підбору асортименту і поєднання деревних рослин при складанні дендропроєктів територій промислових підприємств, санітарно-захисних зон, лісопарків, парків, скверів.	2
5	Особливості підбору асортименту і поєднання деревних рослин при складанні дендропроєктів територій промислових підприємств, санітарно-захисних зон, лісопарків, парків, скверів	2
6	Особливості підбору асортименту і поєднання деревних рослин при складанні дендропроєктів територій промислових підприємств, санітарно-захисних зон, лісопарків, парків, скверів	2
7	Принципи створення систем зелених насаджень для міських біогеоценозів	2
8	Основи композиційного і ландшафтного проєктування зелених насаджень	2
9	Особливості проєктування різних типів садово-паркових ландшафтів	2
10	Швидкість росту деревних рослин. Групи рослин за швидкістю росту	2
11	Довговічність дерев і кущів. Основні етапи життєвого циклу деревних рослин для практичного використання	2
12	Фізіономічні типи дерев. Групи фізіономічних типів хвойних дерев	2
13	Фізіономічні типи дерев. Листяні тіньові дерева	2
14	Фізіономічні типи дерев та кущів. Красивоквітучі дерева. Фізіономічні типи кущів	2
15	Класифікація ландшафтних експозицій в ботанічних садах і дендропарках. Особливості проєктування різних типів ландшафтних експозицій	2
16	«Формове різноманіття деревних рослин», виникнення, предмет, завдання	2
17	Виникнення культиварів деревних рослин	2
18	Внутрішньовидова мінливість виду. Ієрархія внутрішньовидових систематичних рангів	2
19	Екологічні фактори та особливості їх дії на культивари деревних рослин	2
20	Особливості класифікації культиварів деревних рослин	2
21	Культивари деревних рослин з різними формами крон	2
22	Культивари деревних рослин з оригінальним гілкуванням крони	3

4. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підбір асортименту деревних рослин для формування композиційних елементів зелених насаджень з розробкою і кресленням різних варіантів композиційних рішень	2
2	Підбір асортименту деревних рослин для формування композиційних елементів зелених насаджень з розробкою і кресленням різних варіантів	2

	композиційних рішень	
3	Підбір асортименту деревних рослин для формування композиційних елементів зелених насаджень з розробкою і кресленням різних варіантів композиційних рішень	2
4	Підбір асортименту деревних рослин для формування композиційних елементів зелених насаджень з розробкою і кресленням різних варіантів композиційних рішень	2
5	Натурне обстеження території невеликої ділянки парку, скверу, саду	2
6	Проведення інвентаризації деревних рослин ділянки парку, скверу, саду	2
7	Складання відомості інвентаризації насаджень об'єкта	2
8	Шляхи підвищення дизайну ландшафтних груп із хвойних на об'єктах ландшафтної архітектури	2
9	Шляхи підвищення дизайну ландшафтних груп із листяних на об'єктах ландшафтної архітектури	2
10	Розробка опорного плану невеликої ділянки парку, скверу, саду, бульвару	2
11	Розробка дендроплану невеликої ділянки парку, скверу, саду, бульвару	2
12	Побудова рослинних угруповань з використанням фізіономічних типів хвойних дерев	2
13	Побудова рослинних угруповань з використанням фізіономічних типів листяних тіньових дерев	2
14	Побудова рослинних угруповань з використанням фізіономічних типів листяних красивокукутучих дерев	2
15	Побудова рослинних угруповань з використанням фізіономічних типів кущів	2
16	Культивари деревних рослин з пірамідальною, колоноподібною, конусоподібною, веретеноподібною, овальною, шароподібною та зонтичною кронами	2
17	Культивари деревних рослин з пірамідальною, колоноподібною, конусоподібною, веретеноподібною, овальною, шароподібною та зонтичною кронами	4
18	Низькорослі (карликові) і розлогі (сланкі) культивари деревних рослин	2
19	Культивари деревних рослин, які відрізняються орнаментом і величиною листя від рослин, типових для виду. Культивари деревних рослин з однотонним та пістрявим забарвленням листя.	4
20	Культивари деревних рослин, які відрізняються від типових для виду, будовою та забарвленням квітів	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Порайонний асортимент деревних рослин України, біологічні особливості деревних рослин	15
2	Проектна документація, нормування зелених насаджень	15
3	Порайонний асортимент деревних рослин України, екологічні особливості деревних рослин	15
4	Декоративні особливості деревних рослин	15
5	Декоративні особливості деревних рослин	10
6	Типи ландшафтів, їх особливості	10
7	Групи рослин за довговічністю, середня та максимальна довговічність деревних рослин	10
8	Алелопатичні властивості деревних рослин	10

9	Групи фізіономічних типів деревних рослин	10
10	Групи фізіономічних типів деревних рослин	10
11	Виникнення культиварів деревних рослин	10
12	Культивари деревних рослин з різними формами крон	10
13	Культивари деревних рослин з оригінальним гілкуванням крони	10

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:
(*вибрати необхідне чи доповнити*)

- екзамен;
- модульні тести;
- захист лабораторних і практичних робіт;
- інші види.

7. Методи навчання (*вибрати необхідне чи доповнити*):

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Основні принципи проектування систем зелених насаджень		
Лекція 1 (<i>за наявності оцінювання</i>)		-
Лабораторна робота 1.		10
Самостійна робота (<i>за наявності</i>) 1.		10
Лекція 2 (<i>за наявності оцінювання</i>)		-
Лабораторна робота 2.		10
Самостійна робота (<i>за наявності</i>) 2.		10
Лабораторна робота 3.		10
Лабораторна робота 4.		10
Лабораторна робота 5.		10
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Пейзажно-просторова і ландшафтно-планувальна композиція в дендрологічному проектуванні		
Лабораторна робота 6.		10
Лабораторна робота 7.		10
Лабораторна робота 8.		10
Самостійна робота 3.		10
Лабораторна робота 9.		10
Лабораторна робота 10.		10
Самостійна робота 4.		10
Модульна контрольна робота 2.		30

Всього за модулем 2		100
Разом за 1 і 2 модулі		70
Екзамен		30
Всього за 1 семестр		100
2 семестр		
Модуль 3. Поняття «культивари» деревних рослин. Їх біологічні, морфологічні та екологічні особливості		
Лабораторна робота 11.		10
Лабораторна робота 12.		10
Лабораторна робота 13.		10
Лабораторна робота 14		10
Самостійна робота 5.		10
Самостійна робота 6.		10
Самостійна робота 7.		10
Модульна контрольна робота 3		30
Всього за модулем 3		100
Всього за 2 семестр		70
Екзамен		30
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	
Курсовий проект/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=207>).

1. Ковалевський С.Б., Демченко О.О., Березівський Л.М., Соботович А.Л. Проектування ландшафтних об'єктів (Частина 2. Дендропроєктування). Навчальний посібник. Київ: Компрінт, 2018. 207 с.

- 2. Ковалевський С.Б., Демченко О.О., Соботович А.Л., Методичні рекомендації до вивчення дисципліни Дендропроєктування для слухачів магістратури за спеціальністю 8.09010303 «Садово-паркове господарство». Київ: НУБіП, 2012. 59 с.
- 3. Ковалевський С.Б., Демченко О.О., Березівський Л.М., Соботович А.Л. Основи дендропроєктування. Посібник для студентів денної та заочної форм навчання факультету садово-паркового господарства та ландшафтної архітектури. Київ: НУБіП, 2013. 125 с.
- 4. Ковалевський С. Б., Марчук Ю.М., Маєвський К.В., Шевчук М. О., Дубчак М. Ю., Марчук О.О., Середюк О.О. Декоративна дендрологія. Методичні вказівки до вивчення дисципліни та виконання лабораторних завдань студентами денної форми навчання ОС «Бакалавр» спеціальності 206 «Садово-паркове господарство». Київ: ЦП «Компринт», 2023. 74 с.
- програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо вона передбачена навчальним планом).

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Кохно М. А., Гордієнко В. І., Захаренко Г. С. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева й кущі. Голонасінні: Довідник. / за ред. М. А. Кохна, С. І. Кузнецова. Київ: Вища школа, 2001. 207 с.
2. Кохно М. А., Пархоменко Л. І., Зарубенко А. У. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. Частина І. Довідник / за ред. М. А. Кохна. Київ: Фітосоціоцентр, 2002. 448 с.
3. Кохно М. А., Трофименко Н. М., Пархоменко Л. І. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. Частина ІІ. Довідник / за ред. М. А. Кохна та Н. М. Трофименко. Київ: Фітосоціоцентр, 2005. 716 с.
4. Клименко Ю.О., Кузнецов С.І. Загальне паркознавство (історичні, біолого-екологічні, ландшафтно-лісівничі підходи та методи) Київ: Компрінт, 2015. 415 с.